

Methotrexaat (MTX)

bij de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa



Informatiefolder

N-ICC folder MTX
uitgave november 2014

Deze folder is tot stand gekomen door samenwerkende IBD verpleegkundigen en MDL artsen binnen respectievelijk het N-ICC en het ICC. De folder is ontwikkeld conform N-ICC richtlijnen om uniformiteit binnen de voorlichting ten aanzien van IBD patiënten in Nederlandse zorginstellingen na te streven. Op basis van goed hulpverlenerschap kan onder bepaalde omstandigheden van de inhoud worden afgeweken. De inhoud van de folders kan wijzigen in de loop van de tijd. Het N-ICC en het ICC wijzen er op dat aan de inhoud van deze uitgave geen rechten of plichten kunnen worden ontleend. Het staat u vrij uw bedrijfslogo te gebruiken naast het N-ICC logo.

Uw behandelend arts en/of verpleegkundige heeft met u gesproken over het gebruik van Methotrexaat (MTX). In deze folder krijgt u informatie over de werking en het gebruik van Methotrexaat en hoe u moet handelen in geval van bijwerkingen. Deze folder is echter géén vervanging van de bijsluiter. Heeft u na het lezen van deze folder nog vragen, dan kunt u daarmee bij uw behandelend arts of verpleegkundige terecht.

Algemeen

De oorzaak van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa is niet bekend. Elke behandeling met medicijnen is gericht op het onderdrukken van ontstekingsreacties. Dit leidt tot vermindering van klachten en verkleint de kans op complicaties die zich bij deze ziektes voor kunnen doen. Medicijnen kunnen de darmontstekingen onderdrukken, maar ze kunnen de ziekte niet definitief genezen. Na het afbouwen van of stoppen met medicijnen kunnen de ontstekingen en daarmee de klachten weer terugkomen.

Werking

Uw behandelend arts schrijft Methotrexaat (MTX) voor wanneer andere medicijnen niet of onvoldoende hebben geholpen. MTX behoort tot de groep immunosuppressiva. Dit zijn geneesmiddelen die de natuurlijke afweer onderdrukken en op deze wijze de ontstekingen in de darm afremmen. Effecten van MTX kunnen binnen vier tot acht weken merkbaar zijn. Er zijn echter ook patiënten bij wie de behandeling pas later effect heeft. Bij goed effect wordt MTX langdurig voorgeschreven. MTX kan in combinatie met andere medicijnen worden voorgeschreven.

MTX is een cytostaticum: een stof die de groei van de cellen remt en snelgroeïende, woekerende cellen doodt. Omdat is gebleken dat MTX ook de groei remt van niet-kwaadaardige cellen heeft het middel ook een gunstig effect op de ziekte van Crohn. De dosering van MTX is bij de ziekte van Crohn veel lager dan bij de behandeling van kwaadaardige aandoeningen. Hierdoor zullen de bijverschijnselen ook minder vaak voorkomen en milder van aard zijn.

Gebruik

MTX bestaat in de vorm van tabletten en onderhuidse (subcutane) injecties. Voor de behandeling van de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa worden bij voorkeur onderhuidse injecties voorgeschreven. Tabletten MTX worden bij de ziekte van Crohn wisselend opgenomen waardoor de werking minder voorspelbaar is. MTX wordt één maal per week gegeven via een injectie, op dezelfde dag van de week. Injecteren na de avondmaaltijd vermindert de kans op bijwerkingen. De injectie wordt toegediend door u zelf of iemand in uw omgeving. U ontvangt instructies van een begeleidend verpleegkundige over de injectietechniek. Hoewel het misschien een eng idee is, blijkt het zelf spuiten in de praktijk mee te vallen en goed aan te leren. Wanneer u hulp van iemand anders krijgt bij het injecteren is het noodzakelijk dat deze persoon eveneens getraind is.

Bewaar MTX zoals op de verpakking vermeld staat.

Bijwerkingen

Het gebruik van MTX kan leiden tot bijverschijnselen die van korte duur zijn of snel verdwijnen na het stoppen met de medicatie. Longontsteking is een zeer zeldzame bijwerking, maar bij verschijnselen als aanhoudende hoest, groen slijm ophoesten, kortademigheid en/of koorts dient u onmiddellijk contact op te nemen met uw arts. Ook bestaat er een relatief verhoogde kans op infecties door een stoornis in de bloedaanmaak. Hierop zal uw bloed regelmatig worden gecontroleerd.

Na de injectie MTX kunt u last krijgen van:

- Ontsteking van het mondslijmvlies.
- Leverfunctiestoornissen. Hier merkt u zelf meestal niets van. Uw bloed wordt regelmatig gecontroleerd op deze leverfunctiestoornissen.
- Misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree.

Wees tijdens de behandeling met MTX attent op de volgende verschijnselen:

- Hoge koorts
- Huidafwijkingen
- Slechte bloedstolling
- Blauwe plekken

Neem contact op met uw behandelend arts indien één of meerdere van bovenstaande verschijnselen of andere lichamelijke klachten optreden.

Foliumzuur

Om bijwerkingen als misselijkheid, braken, verminderde eetlust, diarree en ontsteking van het mondslijmvlies te verminderen schrijft de arts foliumzuur voor. Foliumzuur is een vitamine (B11) en wordt 1 maal per week gebruikt, 1 dag na de injectie in een dosering van 5 mg. Uw arts kan van dit voorschrift afwijken. Volg daarom altijd het voorschrift van uw arts.

Aanvullende informatie

Combinatie met alcohol

Alcohol in combinatie met MTX verhoogt het risico op leverfunctiestoornissen. Gebruik bij voorkeur geen of in ieder geval niet meer dan één alcoholische consumptie per dag.

Combinatie met antibiotica

Meld altijd dat u met MTX wordt behandeld wanneer uw arts een behandeling met antibiotica wil starten. Sommige antibiotica mogen niet in combinatie met MTX worden gegeven.

Zwangerschap en borstvoeding

Onderzoek heeft aangetoond dat MTX schadelijk is voor het (ongeboren) kind. MTX wordt daarom niet gegeven bij zwangerschap of borstvoeding. Bij een kinderwens dient de MTX 3 maanden tevoren gestaakt te worden alvorens zwanger te worden. Zowel door mannen als vrouwen dient bij gebruik van MTX gezorgd te worden voor goede betrouwbare anticonceptie én deze nog minstens zes maanden na beëindiging van het gebruik van MTX voort te zetten.

Tot slot

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft, neem dan contact op met uw arts of verpleegkundige.